

18 pav. Stulpavietės plote 30 iš PR.
G. Zabielos nuotr.
Fig. 18. In the area of posthole 30 from southeast.

Iš viso per 13 Šeimyniškėlių piliakalnio tyrinėjimų sezonų jame ištirtas 2300 m^2 plotas, leidęs gana išsamiai atskleisti piliakalnio planinę struktūrą bei raidą. Visa tyrinėjimų metu surinkta archeologinė medžiaga kaip ir ankstesniais metais perduota AM. Siekiant susidaryti išsamų ir objektyvų vaizdą apie viduramžių Lietuvos medinę pilį, tikslinga baigti Šeimyniškėlių piliakalnio aikštelės tyrinėjimus ištiriant likusį R aikštelės kraštą.

ŠEIMYNIŠKĖLIAI HILL-FORT, THE FIRST PAPILYS AND SURROUNDINGS

In 2002 during the 13th exploration season, LII explored the area of 478 m^2 (areas 29–37) (Fig. 16), made a section up to 4.7 m of the big (southeast) rampart and dug alongside of the small (northwest) rampart (Fig. 17). During the exploration the conclusion of the previous explorations was finally proved to say that there were 2 layers (with remains of timber constructions and a stump of pine). On the edges of the site the location of wooden defensive walls marked by big postholes (Fig. 18) and stones lying in their places was better protected. Near the hill-fort, 31 test pits were dug out and in some of them almost destroyed remains of cultural layers from the hill-fort's times were found.

LENTAINIŲ PILIAKALNIO VIRŠUTINĖ GYVENVIETĖ

Algirdas ŽALNIERIUS

Lentainių piliakalnis yra Kauno r., Domeikavos sen., apie 8 km į ŠR nuo Kauno. Piliakalnio kompleksą sudaro 2 gyvenvietės ir Radikių kapinynas. Piliakalnis yra Neries dešiniajame krante, viršutinės slėnio terasos pakraštyje. Iš V, R ir P jį juosia daubos ir Neries slėnis. Prie Lentainių piliakalnio buvo 2 gyvenvietės. Viena iš jų buvo Neries slėnyje, antra – viršutinėje Neries šlaito terasoje, į ŠV nuo piliakalnio. Piliakalnis ir gyvenvietės užima apie 4 ha plotą. Lentainių piliakalniui priskirtinas ir Radikių senkapis, buvęs į R nuo

piliakalnio, Neries slėnyje, už kaimo kapinių. Piliakalnis iki šiol netyrinėtas, jo viršutinės ir žemutinės senovės gyvenviečių žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai buvo atlikti 2001 m. (žr. *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 73–75). Nustatyta, kad gyvenvietėje yra susidaręs 30–60 cm storio kultūrinis sluoksnis. Rastos tik 2 puodų šukės neleido tiksliau datuoti gyvenvietės kultūrinio sluoksnio. Viršutinės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis buvo nuolat ariamas, todėl jo viršutinė dalis iki 30–40 cm gylio yra permaišyta. Nesuardytas kultūrinis sluoksnis išliko tik apatinėje dalyje.

2002 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu buvo iškastos 4 perkasos, ištirtas 90 m^2 plotas. Tyrinėjimų tikslas – nustatyti gyvenvietės kultūrinių sluoksnių stratigrafiją, chronologiją, ištirti ir užfiksuoti pirminio užstatymo liekanas. Viršutinės Lentainių piliakalnio gyvenvietės kultūrinis sluoksnis yra susiformavęs į ŠV nuo piliakalnio. Gyvenvietės PR ir ŠR riba yra daubos šlaitas ir gynybinis griovys prie piliakalnio. ŠV riba yra apie 120 m gynybinio griovio kraštas, PV riba sutampa su sklypų 1–3 ribomis Gyvenvietė užima apie 1,3–1,4 ha plotą. Dabartinis žemės paviršius lygus, nežymiai žemėja PR link.

Archeologiniai tyrinėjimai buvo atlikti viršutinės gyvenvietės PV dalyje, sklypuose 1 ir 90. Sklypas 1 yra prie gyvenvietės PV ribos, jo dalis yra dešiniajame Neries šlaite. Ruošiantis statyti mūrinį pastatą sklype buvę vaismedžiai ir krūmai buvo iškirsti, o viršutinė apie 20 cm storio kultūrinio sluoksnio dalis buvo nustumta į sklypo PV dalį. Archeologiniai tyrinėjimai buvo atlikti sklypo PV dalyje. Tyrinėjimų metu buvo iškastos dvi 17 m ilgio ir 2 m pločio perkasos, sklype ištiriant 76,5 m^2 plotą.

Sprendžiant pagal išlikusį prie sklypo ribos kultūrinį sluoksnį, perkasų vietoje jo storis turėjo būti apie 30–35 cm. Išlikęs iki 10 cm storio kultūrinis sluoksnis perkasoje susiklostė ant gelsvo riebaus priemolio, kuris perkasų PR gale pasikeičia į raudoną molį. Atrodo, kad dar prieš pradedant formuotis gyvenvietės sluoksniui, čia augo miškas, kurio medžių supuvusios šaknys geologiniuose sluoksniuose yra palikusios savo pėdsakus. Išlikusiame sluoksnyje pastebėta retų degėsių pėdsakų, rastos kelios nedidelės aprūkusių lauko riedulių nuoskalos.

Pirmoje perkasoje rastos dvi geologiniame sluoksnyje iškastos duobės. Pirmoji duobė yra 84 cm ilgio, 62 cm pločio ir 18 cm gylio centre (visų rastų duobių gylis skaičiuojamas nuo geologinių sluoksnių paviršiaus), ovalo formos, nuolaidžiais šlaitais, užpilta juoda su degėsių pėdsakais žeme. Joje rasta tik keletas apdegusių ir aprūkusių nedidelių lauko riedulių nuoskalų, grublėtos keramikos šukė ir apskaldyto titnago gabaliukas. Duobę galima laikyti atviros, greičiausiai buvusios lauke ugniavietės liekanomis, nes aplink ją nepastebėta jokių pastato pėdsakų. Antroji duobė yra 64 cm ilgio, 35 cm pločio ir 12 cm gylio centre, nuolaidžiais šlaitais, užpilta juoda žeme su retais degėsių pėdsakais.

Perkasos centre užfiksuotos dvi apie 8 cm skersmens ir 12–13 cm gylio kūgio formos duobelės, užpildytos pilka žeme. Tarp duobelių yra 64 cm atstumas. Tai galėjo būti nedidelių stulpelių vietos. Perkasos PR gale

užfiksuoti 3 aprūkę lauko rieduliai, išsidėstę vienoje linijoje V–R kryptimi. Stulpelių ir lauko riedulių eilės paskirtis neaiški.

Antros perkasos centrinėje dalyje rasta apvali 48 cm skersmens, 28 cm gylio duobė, stačiais šlaitais, užpilta tamsiai pilku juodžemiu su degėsių pėdsakais. Preparuojant duobę, joje rastos tik kelios nedidelės lauko riedulių nuoskalos. Tai galėjo būti stulpavietė (?). Aplink ją pirminiame žemės paviršiuje užfiksuota 10 nedidelių, apvalių – 6–10 cm skersmens, ir 4–8 cm gylio – duobelių. Jų dugnas apvalus, visos duobelės užpildytos pilka žeme. Jos išsidėsčiusios stulpavietės (?) ŠV, PV, PR pusėse, 24–140 cm atstumu nuo jos. Atstumai tarp duobelių nevienodi: nuo 6 iki 56 cm. Nedidelis duobelių gylis, dugno forma neleidžia jų sutapatinti su nedidelių kuolų vietomis, nebent nenusmailinti kuolai būtų sukalti nuo aukštesnio, jau susiklosčiusio senovės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio paviršiaus. Tačiau ir šiuo metu lieka neaiškus didžiosios ir mažųjų stulpaviečių tarpusavio ryšys. Galbūt jis paaiškės tyrinėjant į ŠR nuo antros perkasos esančią gyvenvietės teritoriją.

Perkasos P dalyje rastas netaisyklingo ovalo formos 168 cm ilgio ir apie 85 cm pločio įdubimas nuolaidžiais šlaitais, užpiltas tamsia žeme su gausiais degėsių pėdsakais. Įdubimo gylis centre yra 18–20 cm. Jo dugne gulėjo 4 iki 10–12 cm skersmens apdegę lauko rieduliai. Įdubimą galima priskirti atvirai ugniavietei ar laužavietei, greičiausiai buvusiai lauke, nes aplink nerasta jokių užstatymo pėdsakų. Duobės užpylime rastos dvi grublėtosios keramikos puodų šukės ir apdegusio molio tinko gabalas su dviejų rąstų atspaudais. Išorinė šukių sienelių pusė – rusvos spalvos, pati molio masė ir vidinės sienelės yra juodos.

Apibendrinant rezultatus, gautus tyrinėjant sklypą 1, galima pasakyti, kad buvo rastos 2 atviros laužavietės ar ugniavietės, buvusios lauke, viena stambaus rąsto stulpavietė ir 12 kuolų (?) vietų. Kitų aiškesnių užstatymo pėdsakų nerasta. Perkasose aptiktos tik 3 grublėtosios keramikos indų šukės. Galbūt mažą archeologinių radinių kiekį galima paaiškinti tuo, kad tyrinėjimai buvo atliekami gyvenvietės PV pakraštyje, kur, matyt, buvo retesnis užstatymas ir galėjo gyventi mažiau žmonių.

Dar 2 perkasos buvo iškastos sklype 90, kuris yra gyvenvietės PV kampe, ant Neries viršutinės terasos šlaito. Kaip pasakojo savininkas, sklypo paviršius šiuo metu yra labai pakeistas: jo PV pakraštys, kuris nuožulniai leidosi į Neries slėnį, suvežus molio buvo pakeltas daugiau kaip 1 m ir sulygintas su aplinkine teritorija. Ant naujo paviršiaus buvo supiltas juodžemio sluoksnis, dalis – iš aukščiau buvusios senovės gyvenvietės, dalis atvežta iš senų sodybų. Tikslesnių naujai suformuoto paviršiaus ribų savininkas jau neatsimena.

Šeimininkas leido kasti perkasas sklypo centrinėje dalyje, kur jis nori įrengti nedidelius baseinėlius dekoratyvinėms žuvims. Perkasose buvo rastas 45–60 cm storio juodos žemės sluoksnis, susiklostęs (supiltas?) ant nelygaus, kauburiuoto raudono molio. Juodžemyje pastebėta nevisiškai supuvusių organinių medžiagų. Archeologinių radinių nerasta. Galbūt perkasos buvo iškastos naujai suformuotoje teritorijoje, naujai supiltame grunte.

Pagal negausius archeologinius radinius apatinę Lentainių viršutinės gyvenvietės kultūrinio sluoksnio dalį reikėtų datuoti I tūkst. antrąja puse. Perkasose buvo rasta tik daugiau nei 20 kaulų ir jų nuoskalų, todėl osteologinė analizė bus atlikta surinkus didesnį kaulų kiekį.

LENTAINIAI HILL-FORT UPPER SETTLEMENT

In 2002 in the Lentainiai hill-fort upper settlement the total area of 90 m^2 was explored where 2 open stoves, a posthole, 12 places for poles (?) and 3 rusticated pottery potsherds were found.